

Sjezdovky a síhly pod Lysou horou – floristicko-bryologická exkurze

Ski slopes and peat meadows at the foot of Lysá hora Mt. – floristic and bryological field trip

JANA TKÁČIKOVÁ¹ & MARIE POPELÁŘOVÁ²

1) Muzeum Beskyd Frýdek-Místek,

Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; janatkacikova@seznam.cz

2) Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Beskydy,

Nádražní 36, CZ-756 61 Rožnov pod Radhoštěm; e-mail: mariepopelarova@post.cz

Abstract: A field trip to the floristically rich valleys of the Mohelnice and Sihelský potok streams (Silesia, Czech Republic) took place on 11 June 2017. The trip started at Zlatník bus station and continued to peat meadow in Obidová Nature Monument and then back through orchid meadows along the Sihelský potok stream. In total, 25 species of bryophytes and 75 vascular plant taxa were recorded. The notable endangered vascular plant species *Drosera rotundifolia*, *Eleocharis quinqueflora*, *Pedicularis sylvatica*, *Traunsteinera globosa* and moss *Bartramia halleriana* were found.

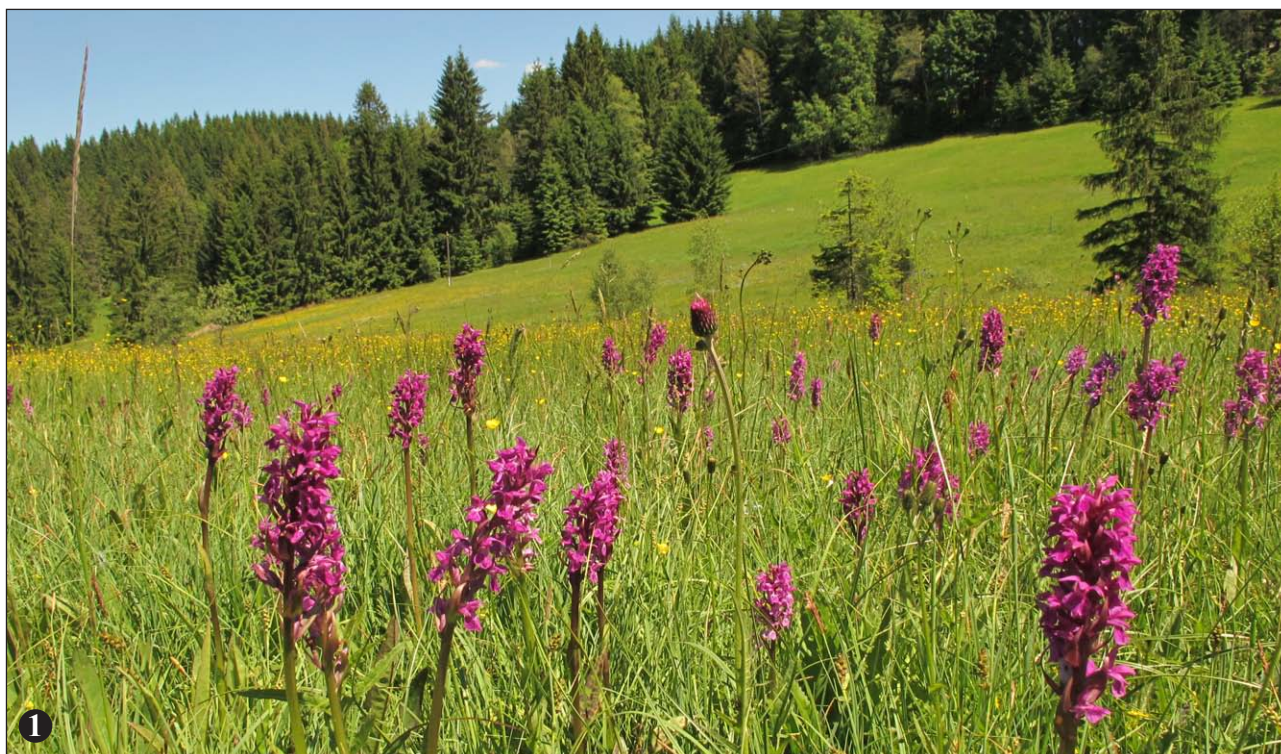
Keywords: bryophytes, Moravskoslezské Beskydy Mts., peat meadows, threatened species, vascular plants

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012, Chytrý 2007, Kučera et al. 2012

Exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS pořádaná ve spolupráci se Správou CHKO Beskydy a Muzeem Beskyd Frýdek-Místek proběhla 11. června 2017. Zúčastnilo se jí 25 zájemců o botaniku z řad laické i odborné veřejnosti. Společně jsme vyšli z autobusové zastávky na Zlatníku směrem k enklávě Muroňka a odtud do přírodní památky Obidová a zpět přes Visalaje na Zlatník. Území, které je pramennou oblastí řeky Mohelnice, nabízí především různé typy lučních pramenišť a mokřadů. Některé z mokřadů byly vybagrovány a přeměněny v rybníčky. Neminuli jsme však ani mezofilní květnaté louky s orchidejemi.

Hned na prvních lučních mezích jsme si mohli demonstrovat horské druhy rostlin typické a hojné v této oblasti pod Lysou horou – kontryhel grúňský (*Alchemilla gruneric*), vrbu slezskou (*Salix silesiaca*), hořec tolitovitý (*Gentiana asclepiadea*) a řeřišničník Hallerův (*Arabidopsis halleri*). Zpravidla nesečené eutrofní luční mokřady hostí stále prstnatce májové (*Dactylorhiza majalis*), mečíky střechovité (*Gladiolus imbricatus*), suchopýry úzkolisté (*Eriophorum angustifolium*), nízké ostřice – o. ježatou (*Carex echinata*), o. obecnou (*C. nigra*) a o. prosovou (*C. panicea*) a častý je také v minulosti na mokřadech pro léčivé účely vysazovaný puškvorec obecný (*Acorus calamus*).

Důležitou zastávkou exkurze byla návštěva přírodní památky Obidová v nivě Sihelského potoka, ukázka typické „síhly“, tedy rašelinné louky na svahovém stupni. Síhly jsou typické pro Beskydy, kde vznikají na flyšovém podkladu na drobných sesu-

Obr. 1. Početná populace prstnatce májového (*Dactylorhiza majalis*) v přírodní památce Obidová.
– Foto M. Popelářová

vech s vyústěním pramenu. Na slatinném rašeliništi jsme si ukázali většinu místních botanických zajímavostí, tedy druhů vázaných na rašelinné louky. Mezi ně patří bahnička chudokvětá (*Eleocharis quinqueflora*), všivec lesní (*Pedicularis sylvatica*), klikva bahenní (*Vaccinium oxycoccos*), rosnatka okrouhlolistá (*Drosera rotundifolia*) a s nimi i typické mechorosty hrubožebrec proměnlivý (*Palustriella commutata*), štírovec prostřední (*Scorpidium cossonii*), klamonožka bahenní (*Aulacomnium palustre*) a rašelíníky (*Sphagnum* spp.). Bohužel se nám nepodařilo potvrdit výskyt vzácného mechu srpnatky fermežové (*Hamatocaulis vernicosus*), který byl nalezen na lokalitě během bryologicko-lichenologických dnů v Beskydech v roce 2013 (Kučera et al. 2014). Tento druh je zařazen mezi zranitelné taxony a také je chráněn jako tzv. naturový druh evropskou směrnicí o stanovištích 92/43/EEC.

V zazemňujících se tůních rostla vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*), zevar přímý (*Sparganium erectum*) a puškvorec obecný. Fenologický barevný aspekt udávaly především početně a nápadně kvetoucí prstnatce májové (obr. 1) a na prameništích i suchopýry úzkolisté. Nalezeni byli dva zajímaví kříženci – *Dactylorhiza* × *braunii* (*Dactylorhiza majalis* × *D. fuchsii*) a *Cirsium* × *subalpinum* (*Cirsium palustre* × *C. rivulare*). Z mechorostů jsme se seznámili s běžnými lučními a lesními druhy, které převládaly v mechovém patře na sušších místech, např. kostrbatec zelený (*Rhytidiadelphus squarrosus*), bezvláska vlnkatá (*Atrichum undulatum*), měřík čeřitý (*Plagiomnium undulatum*) a další.

Po osvěžujícím občerstvení v restauraci na Visalajích jsme zpáteční cestu na Zlatník věnovali průzkumu vybraných květnatých podhorských luk a kromě charakteristického

druhového složení této vegetace asociace *Poo-Trisetetum flavescens* jsme zaznamenali i početné populace orchidejí – vstavače mužského znamenání (*Orchis mascula* subsp. *speciosa*), bradáčku vejčitého (*Listera ovata*), v několika kvetoucích desítkách rostlin jsme našli také pětiprstku žezulník (*Gymnadenia conopsea*) a hlavinku horskou (*Traunsteinera globosa*). Vzhledem k nadmořské výšce jsme překvapivě objevili také prvosenku jarní (*Primula veris*). Na okraji cesty nás zaujal pcháč šedý (*Cirsium canum*), teplomilnější druh typický pro úvalové louky, který se v Beskydech občas vyskytuje pouze v jednotlivých, náhodně rostoucích zavlečených jedincích. Na obnaženém výchozu jsme našli mech blízky ohrožení kulistec Hallerův (*Bartramia halleriana*), který má typické krátké štěty a tobolky ukryté v trsech mezi listy.

Součástí exkurze měl být i průzkum sjezdovek na Zlatníku, které ale z časových důvodů necháváme na další sezónu.

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – *Preslia* 84: 647–811.
- Chytrý M. [ed.] (2007): Vegetace České republiky 1. Travinná a keříčková vegetace. – Academia, Praha.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.
- Kučera J., Plášek V., Kubešová S., Bradáčová J., Holá E., Košnar J., Kyselá M., Manukjanová A., Mikulášková E., Procházková J., Táborská M., Tkáčiková J. & Vicherová E. (2014): Mechorosty zaznamenané během podzimních 26. bryologicko-lichenologických dní (2013) v Beskydech. – *Bryonora* 54: 11–21.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavily J. Bradáčová, J. Tkáčiková a M. Popelářová)

Nálezy označené (FMM) jsou dokladovány v herbáři Muzea Beskyd Frýdek-Místek, nálezy označené (VM) jsou dokladovány v herbáři Muzea regionu Valašsko ve Valašském Meziříčí.

Seznam lokalit

1. Krásná (distr. Frýdek-Místek): úsek od autobusové zastávky Krásná, Vyšní Mohelnice, Zlatník po zeleně značené turistické značce a dále po červené turistické značce až po PP Obidová – košťavové květnaté louky, acidofilní okraje a eutrofní mokřady, 630–750 m n. m. (49°32'08,5"N, 18°29'55,5"E – 49°31'06,9"N, 18°30'26,7"E – 49°30'53,8"N, 18°31'30,4"E)
2. Krásná (distr. Frýdek-Místek): PP Obidová, podmáčená rašelinná louka, asi 1,2 km JV od kóty Obidová (832 m n. m.), 720–755 m n. m. (49°31'03,6"N, 18°31'23,7"E)
3. Krásná (distr. Frýdek-Místek): květnaté orchidejové louky podél silnice a Sihelského potoka, v úseku od hotelu Visalaje po autobusovou zastávku Krásná, Vyšní Mohelnice, Zlatník, 630–770 m n. m. (49°31'10,5"N, 18°31'40,1"E – 49°32'08,5"N, 18°29'55,5"E)
4. Krásná (distr. Frýdek-Místek): osada Zlatník, louka S od parkoviště a autobusové zastávky Krásná, Vyšní Mohelnice, Zlatník, košťavová, kosená louka, 650 m n. m. (49°32'13,0"N, 18°29'58,7"E)

játrovky

Aneura pinguis: 2.

mechy

Atrichum undulatum: 1; *Aulacomnium palustre*: 2;

Bartramia halleriana (LR-nt): 3 (FMM); *Brachytheciastrum velutinum*: 1; *Brachythecium rivulare*: 2; *Bryum pseudotriquetrum*: 2;

Calliergonella cuspidata: 2; *Campylium stellatum* (LR-nt): 2; *Climacium dendroides*: 2;

Fontinalis antipyretica: 4;

Hypnum cupressiforme: 1;

Leucodon sciuroides: 3;

Palustriella commutata: 2 (FMM); *Plagiomnium undulatum*: 1, 2, 3; *Pleurozium schreberi*: 1; *Polytrichum formosum*: 1; *Polytrichum commune*: 2;

Racomitrium elongatum: 1 (VM); *Rhytidiadelphus squarrosus*: 1;

Sarmentypnum exannulatum: 2; *Scorpidium cossonii*: 2 (FMM); *Sphagnum contortum* (LR-nt): 2; *Sphagnum squarrosum*: 2;

Tomentypnum nitens (LR-nt): 2.

cévnaté rostliny

Acorus calamus: 1, 2; *Alchemilla gruneica*: 1; *Alopecurus pratensis*: 1; *Arabidopsis halerii*: 1; *Arrhenatherum elatius*: 1;

Campanula patula: 1; *Carex echinata*: 1, 2; *Carex demissa*: 1; *Carex flava* (C4a): 1, 2; *Carex nigra*: 1, 2; *Carex pallescens*: 1, 2, 3, 4; *Carex panicea*: 2; *Carex pilulifera*: 1; *Carlina acaulis*: 1, 2, 3, 4; *Cirsium canum*: 3; *Cirsium palustre*: 1, 2; *Cirsium rivulare*: 1, 2; *Cirsium ×subalpinum*: 2 (FMM), 3; *Colchicum autumnale*: 1, 2, 3, 4; *Crepis biennis*: 1, 4; *Crepis paludosa*: 2, 3; *Cynosurus cristatus*: 1, 3;

Dactylis glomerata: 1; *Dactylorhiza fuchsii* subsp. *fuchsii* (C4a): 2; *Dactylorhiza majalis* subsp. *majalis* (C3): 1, 2, 3, 4; *Dactylorhiza ×braunii*: 2; *Drosera rotundifolia* (C3): 2;

Eleocharis quinqueflora (C1): 2; *Epipactis helleborine*: 1; *Epipactis palustris* (C2): 2; *Equisetum arvense*: 1; *Equisetum palustre*: 2; *Equisetum sylvaticum*: 1, 2; *Eriophorum angustifolium*: 1, 2, 3;

Festuca rubra: 1, 2, 3, 4; *Filipendula ulmaria*: 1, 2, 3;

Gentiana asclepiadea (C3): 1, 2; *Gladiolus imbricatus* (C2): 1, 2; *Gymnadenia conopsea*: 3, 4;

Hypericum maculatum: 1, 2, 3;

Leontodon hispidus: 1, 3, 4; *Linum catharticum*: 3; *Listera ovata* (C4a): 1, 2, 3, 4; *Lychnis flos-cuculi*: 1, 2, 3; *Lysimachia vulgaris*: 2;

Maianthemum bifolium: 1, 2; *Menyanthes trifoliata* (C3): 2, 4;

Nardus stricta: 1, 2, 3;

Orchis mascula subsp. *speciosa* (C2): 1, 3, 4;

Pedicularis sylvatica (C2): 2; *Phleum pratense*: 2; *Phyteuma spicatum*: 1, 2, 3, 4; *Pilosella aurantiaca*: 2; *Plantago lanceolata*: 1, 3, 4; *Platanthera bifolia* (C3): 2; *Polygala vulgaris*: 1, 2, 3, 4; *Potentilla erecta*: 1, 2, 3, 4; *Primula veris*: 4;

Ranunculus acris: 1, 2, 3, 4; *Ranunculus repens*: 1; *Rhinanthus minor*: 1, 2, 3;

Salix aurita: 1, 2; *Salix silesiaca* (C4a): 1; *Sparganium erectum*: 2; *Stellaria graminea*: 1, 3;

Traunsteinera globosa (C2): 3, 4; *Trifolium pratense*: 1, 3, 4; *Trisetum flavescens*: 1;

Vaccinium myrtillus: 1; *Vaccinium oxycoccos* (C3): 2; *Veratrum album* subsp. *lobelianum* (C4a): 1; *Veronica chamaedrys*: 1, 3; *Veronica officinalis*: 1, 3;

Viola canina: 1, 2, 3, 4; *Viola palustris*: 2.